

Miljötillsyn livsmedelsindustri Rapport april 2014

Miljötillsyn över livsmedelsindustrier 2013
Rapport april 2014

Dnr:2014-4374

Utgivare: Miljöförvaltningen

Kontaktperson: Kerstin Spångberg

Sammanfattning

Miljöförvaltningen redovisar i rapporten miljöarbetet inom livsmedelsindustrin i Stockholm.

De livsmedelsindustrier förvaltningen besöker i sin miljötillsyn är verksamheter som enligt miljöbalken är anmälningspliktiga och omfattas av egenkontrollförordningen.

Företagen som förvaltningen besökt återkommande under flera år har fått en ökad medvetenhet om sin miljöpåverkan och uppnått en god egenkontroll. Förvaltningen kan även se en trend inom branschen att arbeta mer med miljöledning och ekologiska varor.

Under det gångna året har fokus i tillsynen varit på att besöka ett antal nya verksamheter som inte har varit bekanta med miljöbalken. Här finns stora förbättringsmöjligheter och i vissa fall utmaningar i att motivera företagen till att arbeta mot en minskad miljöbelastning. Livsmedelsindustriernas största miljöpåverkan utgörs av deras energiförbrukning, transporter och kemikalieanvändning.

Energifrågan har fått extra uppmärksamhet i och med att två av livsmedelsindustrierna har deltagit i ett projekt tillsammans med studenter vid KTH – ”Energieffektiv industri i Stockholm”. Projektet belyste förutsättningarna för energieffektivisering i företag utifrån både tekniska möjligheter och ekonomiska förutsättningar.

Innehåll

Sammanfattning	3
Livsmedelsindustriernas miljöpåverkan	5
Livsmedelsindustrierna	5
Miljöpåverkan	5
Exempel	6
Energiöversyn	8
Kommande tillsyn	9

Livsmedelsindustriernas miljöpåverkan

Livsmedelsindustrierna

Livsmedelsindustrierna som omfattas av miljötillsyn i Stockholm består av anläggningar för styckning, charktillverkning/rökning, beredning av potatis och rotfrukter och framställning av såser och röror. Störst andel av verksamheterna behandlar animaliska råvaror. De flesta livsmedelsindustrier ligger på Slakthusområdet och de flesta är små eller medelstora företag. Verksamheterna får frekvent besök av miljöförvaltningens livsmedelstillsyn och flertalet får årlig tillsyn gällande den yttre miljön.

Miljöpåverkan

Livsmedelsindustriernas verksamheter bidrar med miljöpåverkan genom till exempel utsläpp till vatten och luft, buller, energiförbrukning, transporter, avfall samt kemikalie- och köldmedieanvändning. Störst påverkan på miljön sker genom företagets transporter samt deras användning av energi och kemikalier. I branschen används ofta stora mängder rengöringskemikalier och det är vanligt med mycket energikrävande processer både för uppvärmning och kyla.

Miljöförvaltningen har under den senaste tillsynsperioden besökt 26 livsmedelsanläggningar inom Stockholms stad. Fokus i tillsynen varit på att besöka ett antal nya verksamheter som i de flesta fall inte har varit bekanta med miljöbalken.

Det finns stora skillnader i hur långt verksamheterna kommit i arbetet med miljöfrågor. En del har ett stort engagemang och är mycket intresserade och andra anser att det inte finns så mycket de kan påverka. Egenkontrollen hos de verksamheter som besökts återkommande har förbättrats från föregående år, men snittet dras ner att de nytillkomna verksamheterna.

Den miljöpärm som förvaltningen ger till verksamheterna har varit en god hjälp inom egenkontrollen av miljöfrågor, främst för de verksamheter som tidigare inte fört så systematiskt arbete inom området.

Exempel

Nedan följer exempel på förbättringar bland verksamheterna. Som framgår kan vissa förändringar direkt kopplas till påpekanden i tillsynen medan andra kan kopplas till information, råd och tips som lämnats i tillsynen. Vissa åtgärder har sin grund i ökad kunskap och intresse för miljöfrågor.

Biltvätt

Två verksamheter som hanterar fisk, Kvalitetsfisk AB och Bergfalk & Co AB, har tidigare tvättat sina bilar på gården med avrinning till dagvattennätet. Bägge kommer fortsättningsvis istället nyttja extern fordonstvätt.

Buller

Intill Kavli i Älvsjö planeras ny bostadsbebyggelse. Därför är en bullerutredning utförd och dämpande åtgärder är planerade i samarbete med byggherren för bostäderna.

Egenkontroll

De åtta nya verksamheterna som besökts har bl. a fått bättre inblick i sin energianvändning och sin kemikalieanvändning genom att de tagit fram kemikalieförteckningar och dokumentation över sin energiförbrukning.

Kemikalieförvaring

Två av de verksamheter som besökts för första gången, Janne & Royas Kött och Melanders Centralkök, har flyttat på sina städkemikalier till säkrare förvaringsplats efter påpekande vid inspektion.

Avlopp

I närheten av Johanneshovs potatis i Älvsjö upptäckte Stockholm vatten stora mängder potatisstärkelse i avloppsledningarna. Grönsaksbolaget i Årsta uppgavs leda processvatten till dagvattennätet. Bägge företagen besöktes tillsammans med Stockholm Vatten. Problemen uppges vara åtgärdade.

Certifiering

Kvalitétsskött har certifierat sig enligt iso 14001 och i samband med det bl a gjort en miljöutredning. Servicestyckarna har KRAV-certifierats.

Logistik & avfall

Servicestyckarna har för att förbättra samordningen i transportererna, gjort förändringar i produktionen.

Bergfalk & Co har arbetat mycket aktivt med logistiken för sina transporter och även försökt styra om delar av sitt animaliska avfall till biogasproduktion.

Energieffektivisering

Johanneshovs potatis har i sina nuvarande lokaler energieffektiva lösningar för uppvärmning och kyla och beräknar att genom att byta två motorer kunna spara ytterligare 10% i energianvändning.

Foodmark har både gjort en energikartläggning och deltagit i KTHs projekt om energieffektivisering. Arbetet har resulterat i budgetering för förbättringsåtgärder. Foodmark använder sig av nyckeltal för att följa sin miljöbelastning.

Svenskt Butikskött har även de deltagit i KTHs projekt om energieffektivisering och har bytt elleverantör för att få grön el.

KA kött uppger att deras lokaler är bristfälligt utformade, att de blir mycket varma på sommaren och mycket kalla på vintern. Det uppges bl. a. saknas isolering på övervåningen. Företaget ligger i Slakthusområdet och eftersom det är Stockholms stad, genom fastighetskontoret, som äger lokalerna kan KA kött dock inte påverka situationen. För ett antal år sedan deltog Energicentrum i ett energieffektiviseringsarbete tillsammans med fastighetskontoret. I den prioritering av stadens fastigheter som gjordes då valde man, mot bakgrund av att Slakthusområdet ska avvecklas, att inte jobba med fastigheter där.

En föregångare

Nacka Kött AB är en livsmedelsindustri som kommit långt i sitt miljöarbete. Förutom att de är miljödiplomerade enligt Svensk miljöbas sedan flera år tillbaka (2003) har de arbetat mycket med förbättringar inom energianvändning. De har elavtal för vindkraftsel, och har installerat rörelsedetektorer eller timer på all belysning (ej i produktionsdelen) och på apparatur i köket. LED-belysning eftersträvas vid byte.

Verksamhetens lokaler är självförsörjande vad beträffar värme. Det sker genom att processvatten förs via kompressorer till lokalens radiatorer. Nytt för i år är att hela bostadsfastigheten, där verksamheten är inrymd, ska värmas upp genom samma teknik. För att minska pappersanvändning har Nacka Kött infört digitala fakturor till sina kunder.

Energiöversyn

Det projekt industrierna tillsammans med KTH-studenterna deltog i syftade dels till att identifiera hinder och drivkrafter för energieffektivisering i företagen och dels skapa en strategisk energiplan för respektive företag, med ekonomisk analys av konkreta energieffektiviseringsåtgärder.

Bakgrund

Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) bedriver ett projekt som heter "Ett energieffektivt samhälle". Projektets mål är att nå 50% effektivare energianvändning till år 2050 i Sverige jämfört med år 2010. Som en del i IVAs projekt har en rapport med en kartläggning av hinder och drivkrafter inom Svensk industri publicerats. I rapporten introduceras "the boardroom perspective" som är ett verktyg för att analysera hinder och drivkrafter. "The boardroom perspective" innehåller fem olika ledningsperspektiv som alla kan påverka hur beslut tas kring energieffektiviseringar inom företag. De fem olika ledningsperspektiven är: operationellt, finansiellt, lednings-, marknads- och legalt perspektiv.

Resultat

I rapporterna lyfts fram att det blir ett glapp mellan ekonomiskt försvarbara investeringar och de investeringar som faktiskt görs. Detta kan förklaras genom t ex företagets finansiella styrning, hur investeringar kommuniceras och vad företaget upplever som mest stressande. Här kan man arbeta på hur långsiktigt man ser på investeringar, hur miljöaspekter kommuniceras internt, upprättande mål och nyckeltal för energianvändning m m.

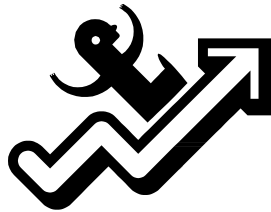
Två stora drivkrafter för att minska gapet har identifierats, dels att kunderna/konsumenterna börjar ställa krav på och efterfråga produkter som tillverkats på ett energieffektivt sätt och dels att priset på energi ökar.

Föreslagna åtgärder

De konkreta åtgärder som föreslogs rörde:

- Frekvensstyrning av tilluftsaggregat,
- Anpassad och behovsstyrd belysning,
- Intrimning av fjärrvärmecentral,
- Utbyte av köldmedium,
- Ökad värmeåtergivning mellan från- och tilluft samt
- Installation av dörr som alternativ för passage istället för rullport.

Samtliga förslag var kostnadsberäknade och redovisade med förväntad pay-back tid.

Företagen var mycket positiva till projektet och miljöförvaltningen ser fram emot att följa upp vilka investeringar som faktiskt genomförts.

Kommande tillsyn

I dagsläget ser förvaltningen en brist i att många av industrierna inte känner ett ansvar för sin miljöbelastning och framförallt inte för transporterna. De flesta är inte själva transportörer och ser inte att belastningen från transporterna har med den egna verksamheten att göra. Bidragande är naturligtvis också att väldigt få av industriernas kunder efterfrågar miljöcertifiering, CO₂-deklaration eller andra miljöindikatorer. Ett undantag är Max hamburgerkedja som i flera år jobbat mycket med miljöbelastning.

Intressant är också att livsmedelsjätten Axfood har ambitioner att reducera sin klimatpåverkan med 75% till år 2020 och bli klimatneutrala till dess.

Hur livsmedelsindustrin ska kunna minska sin miljöbelastning långsiktigt är en mycket intressant fråga. Ett problem är att den svenska självförsörjningen av kött har minskat markant och importen av griskött har under en tioårsperiod ökat med 125 %. En annan brist är att det saknas nyckeltal för t ex varornas energibelastning.

Under 2014 vill förvaltningen höja sin kompetens inom livsmedelsbranschen, se hur man kan nå längre, hur kan motivation/drivkraft för företagen, t.ex genom information goda exempel m.m., att göra mer ökas? Förvaltningen vill lyssna på branschen och uppmuntra den att komma vidare.